

Florentina Sâmișian
Sofia Dobra
Monica Halaszi
Anca Davidoiu-Roman
Horia Corcheș

Limba și literatura română

Clasa a VI-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Florentina Sâmișian
Sofia Dobra
Monica Halaszi
Anca Davidoiu-Roman
Horia Corcheș

Limba și literatura română

Clasa a VI-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 5022/06.07.2023.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2023-2024.

Inspectoratul Școlar

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Rodica Zafiu, Facultatea de Litere, Universitatea din București
Prof. gradul I Dana-Vera Năstase, Școala Gimnazială „Anton Pann”, Voluntari, Ilfov

Contribuție autori:

Florentina Sâmișăian – Unitatea 1: Lectură, Interculturalitate, Comunicare orală, Limbă română (L12-L14), Redactare, Recapitulare, Evaluare;

Sofia Dobra – Unitatea 2: Limbă română; Unitatea 3: Lectură, Interculturalitate, Proiect individual, Limbă română, Redactare, Recapitulare, Evaluare;

Monica Halaszi – Unitatea 1: Limbă română (L15-L16); Unitatea 5: Lectură (L1-L5, L8), Interculturalitate, Proiect de grup, Comunicare orală, Limbă română (L12-L13), Redactare, Recapitulare, Evaluare;

Anca Davidoiu-Roman – Unitatea 4 (integral); Unitatea 3: Comunicare orală;

Horia Corcheș – Unitatea 2: Lectură, Interculturalitate, Proiect de grup, Comunicare orală, Redactare, Recapitulare, Evaluare; Unitatea 5: Lectură (L6-L7), Limbă română (L14-L15).

Mulțumiri

Aducem mulțumiri scriitorilor care au compus texte special pentru elevii care vor studia după acest manual, Adina Popescu și Simona Popescu, precum și tuturor celor care, cu amabilitate, ne-au pus la dispoziție materiale ce au fost integrate în versiunea tipărită și în cea digitală a manualului: Editura Humanitas, Grupul Editorial Art, Editura Polirom, Editura Nomina, Editura RAO, Institutul Cultural Român, Institutul Limbii Române, Tudor Banuș, Măiestria.

Redactor-șef: Roxana Jeler

Redactare: Mădălina Vătcu

Corectură: Alexandra Florescu

Tehnoredactare: Ioana-Silvia Ceriu

Ilustrații: Cristina Dandu

Copertă: Faber Studio SRL

Activități digitale interactive și platformă e-learning: Learn Forward Ltd. Website: <https://learnfwd.com>

Înregistrare sunet și postprocesare: ML Sistem Consulting

Voce: Camelia Pintilie

Animații: S.C. Film Experience S.R.L.-D

Credite foto și video: Dreamstime, Wikimedia Commons

ISBN 978-606-076-543-1

Pentru comenzi vă puteți adresa Departamentului Difuzare

C.P. 12, O.P. 63, cod 014880, sector 1, București

Tel.: 021.796.73.83, 021.796.73.80

Fax: 021.369.31.

www.art-educational.ro

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Art Klett.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă, stocată ori transmisă, sub nicio formă

(electronic, mecanic, fotocopiare, înregistrare sau altfel), fără acordul prealabil scris al Editurii Art Klett.

© Editura Art Klett, 2023

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu

Muzica: Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital

Varianta digitală a manualului este similară cu cea tipărită, având în plus peste 160 de AMII, activități multimedia interactive de învățare, cu rolul de a spori valoarea cognitivă.

Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri, simbolizate pe parcursul manualului astfel:

- AMII static, de ascultare activă și de observare dirijată a unei imagini semnificative
- Activitate animată, filmuleț sau scurtă animație
- Activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Alte butoane folosite în varianta digitală:

- Butonul CUPRINS
- Mod de afișare 2 pagini (tip carte)
- Butonul ECRAN COMPLET
- Mod de afișare pagină lată (pagină sub pagină)
- Mod de afișare digital *responsive*
- Mod de afișare comutare automată
- Butonul NOTIȚE
- Secțiunea AJUTOR
- Navigare către pagina precedentă
- Navigare către pagina următoare

Ne-am propus să scriem un manual deopotrivă prietenos și serios, cu ajutorul căruia copiii să înțeleagă că a ști să comunice (adică să asculte, să vorbească, să citească și să scrie) înseamnă să poată descoperi o seamă de lucruri interesante despre lume și despre ei, dar și să fie performanți la orice altă disciplină școlară. Am dorit ca acest manual să le poată stârni elevilor curiozitatea, să le dezvolte gândirea critică, creativitatea și sensibilitatea pentru frumos. Am încercat să creăm punți între școală și viață, astfel încât elevii să descopere un sens în ceea ce învață și să-și asume această experiență de cunoaștere.

Structura manualului: Un pasionant

U1 Acasă, în familie, printre cărți

U2 Printre colegi și prieteni

Structura unității de învățare: O abordare

Lectură	Interculturalitate	Comunicare orală
● texte de bază, literare și nonliterare, semnate de Adina Popescu, Simona Popescu, Mircea Cărtărescu, Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu, I.L. Caragiale, Samantha Fanelli ● texte auxiliare, semnate de Rodica Zane, Jean-Jacques Sempé, Ana Blandiana, Jean de La Fontaine, Lucy și Stephen Hawking (<i>Noi pagini – alte idei</i>)	● teme propuse în programă ● proiecte individuale și de grup	● strategii de ascultare activă și de producere a textelor orale

Structura lecției: Un parcurs de învățare

Metode complementare de evaluare utilizate: portofoliul, proiectul, observarea

Pentru început Secvență care valorifică acele cunoștințe ale elevilor pe care se pot construi noile achiziții, urmărind în același timp să stimuleze interesul elevilor pentru temele abordate	Explorare Rubrică ce cuprinde discutarea textelor sau exerciții de familiarizare cu tema, bazate pe învățarea prin descoperire	Repere Secvență care propune o sinteză teoretică a celor descoperite în <i>Explorare</i>

Manualul propune o explorare a temei „Eu și lumea din jurul meu”, recomandată în programa pentru clasa a VI-a, cu instrumentele specifice disciplinei limba și literatura română. Traseul de cunoaștere conceput începe dinspre spațiul cel mai apropiat, familia (*Acasă, în familie, printre cărți*), continuă pătrunzând în universul celor de aceeași vârstă (*Printre colegi și prieteni*) și apoi invită la o descoperire a lumii imediat apropiate și a naturii (*Dincolo de ferestre*). Pentru că în orice călătorie învățăminte sunt nespuse de importante, nu am lăsat deoparte nici astfel de opriri (*Popasuri cu tălc*), pentru a continua cu explorarea unor lumi tot mai diverse (*Călătoriile de tot felul*).

traseu de cunoaștere, în 5 unități de învățare

integrată a temelor, din perspectiva celor 5 domenii de conținut

Limbă română

- noțiuni de limbă
- Istoria cuvintelor*
- Normă și abateri*

Redactare

- etape și strategii de redactare a diferitelor tipuri de texte

Recapitulare

- folosirea în contexte noi a achizițiilor dobândite în unitatea de învățare

Evaluare

- teste la final de unitate
- miniteste de parcurs
- metode complementare (proiect, investigație, portofoliu, autoevaluare)

coerent și eficient, în 7 pași didactici

sistematică a activității și a comportamentului elevilor, investigația, autoevaluarea

 Aplicații

Rubrici care propun numeroase situații de exersare, asigurând transferul noilor achiziții în contexte cât mai diverse

 Interpretare/Reflecții

Secvență din cadrul lecțiilor de lectură în care se discută semnificațiile textului/secvență care solicită reflecții asupra celor învățate

 Provocări

Secvențe care inițiază dialoguri interdisciplinare și punți spre realitate, solicitându-le elevilor gândirea critică și creativă

 Evaluare/Autoevaluare/Portofoliu

Secvențe ce propun criterii de evaluare și sarcini de redactare relevante pentru urmărirea progresului în învățare al elevilor

Unități de învățare și competențe specifice vizate	Lectură	Interculturalitate/ Proiect	Comunicare orală
Unitatea I Acasă, în familie, printre cărți 1.3, 1.4, 2.1, 2.3, 2.4, 3.3, 3.4, 4.2, 4.3, 4.4, 5.2.	L1. Textul narativ literar în proză: <i>Un păianjen care se crede Spiderman</i> de Adina Popescu / 10 L2. Narațiunea. Acțiunea. Timpul și spațiul / 13 L3. Narațiunea la persoana I. Autorul, naratorul, personajul / 14 L4. Semnificațiile textului / 16 L5. Textul descriptiv literar în proză: <i>Indescriptibil</i> de Simona Popescu / 17 L6. Descrierea în proză / 19 L7. Semnificațiile textului / 20 L8. Texte continue și discontinue / 21 L9. Noi pagini – alte idei / 22	L10. Valori etice în legendele popoarelor / 24	L11. Contextul de comunicare / 26
Recapitulare și evaluare / 40-42			
Unitatea II Printre colegi și prieteni 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 3.1, 3.4, 4.1, 4.4, 4.5, 5.1.	L1. Textul narativ literar în proză: <i>Oracolul</i> de Mircea Cărtărescu / 44 L2. Timpul și spațiul / 47 L3. Etapele acțiunii (momentele subiectului literar) / 49 L4. Personajele / 52 L5. Semnificațiile textului / 54 L6. Noi pagini – alte idei / 56	L7. Valori ale culturii populare în spațiul românesc. Etnii și jocuri de copii / 58 Proiect de grup: Prietenia în filme / 60	L8. Rezumatul oral / 62
Recapitulare și evaluare / 80-82			
Unitatea III Dincolo de ferestre 1.2, 1.4, 2.1, 2.3, 2.4, 3.2, 3.3, 4.1, 4.4, 4.5, 5.1.	L1. Textul descriptiv literar în versuri: <i>Iarna</i> de Vasile Alecsandri / 84 L2. Descrierea în versuri / 86 L3. Epitetul. Versificația / 88 L4. Semnificațiile textului / 91 L5. Textul nonliterar: <i>Buletin meteorologic</i> / 92 L6. Noi pagini – alte idei / 95	L7. Bradul în cultura populară românească / 96 Proiect individual: Obiceiuri specifice sărbătorilor de iarnă / 98	L8. Strategii de ascultare activă. Atitudini comunicative / 100
Recapitulare și evaluare / 118-120			
Unitatea IV Popasuri cu tâlc 1.1, 1.4, 2.2, 2.3, 2.5, 3.1, 3.2, 4.1, 4.4, 4.5, 5.1.	L1. Textul narativ literar în versuri: <i>Uleul și găinile</i> de Grigore Alexandrescu / 122 L2. Acțiunea, timpul și spațiul / 124 L3. Enumerația. Personajele / 126 L4. Semnificațiile textului / 128 L5. Noi pagini – alte idei / 129	L6. Valori ale culturii populare în spațiul românesc: înțelepciunea proverbelor / 132	L7. Dicția în interacțiunile verbale. Inteligența emoțională: exprimarea adecvată a emoțiilor / 134
Recapitulare și evaluare / 150-152			
Unitatea V Călătorii de tot felul 1.3, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.4, 4.1, 4.2, 4.5, 5.2.	L1. Textul narativ literar: <i>D-I Goe...</i> de I.L. Caragiale / 154 L2. Acțiunea, spațiul și timpul / 158 L3. Dialogul în textul literar / 160 L4. Personajele / 162 L5. Semnificațiile textului / 164 L6. Textul argumentativ: <i>Motive pentru care călătoriile te fac mai bun</i> de Samantha Fanelli / 166 L7. Organizarea textului argumentativ / 168 L8. Noi pagini – alte idei / 170	L9. Limba română în Europa. Comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă română de pretutendeni / 172 Proiect de grup: Comunitățile din jurul României / 175	L10. Performarea actelor de limbaj / 176 L11. Strategii de concepere și comprehensiune a textului oral / 178
Recapitulare și evaluare / 190-192			

Limbă română	Redactare
L12. Cuvântul. Sinonimele și antonimele / 28 L13. Sensurile cuvintelor / 30 L14. Omonimele. Cuvintele polisemantice / 32 L15. Diftongul, triftongul, hiatul / 34 L16. Despărțirea în silabe / 36	L17. Redactarea unei narațiuni la persoana I. Stilul / 38
L9. Verbul / 64 L10. Modul conjunctiv / 68 L11. Modul condițional-optativ / 70 L12. Posibilități combinatorii ale verbului. Predicatul nominal / 72 L13. Subiectul / 74 L14. Complementul și circumstanțialul. Prepoziția / 76	L15. Rezumatul scris / 78
L9. Substantivul / 102 L10. Cazul nominativ / 105 L11. Cazul acuzativ. Complementul direct. Complementul prepozițional / 106 L12. Cazul acuzativ. Circumstanțialele. Atributul / 109 L13. Cazul dativ. Complementul indirect / 112 L14. Cazul genitiv. Articolul genitival. Posibilități combinatorii ale substantivului / 113 L15. Cazul vocativ / 115	L16. Descrierea unui peisaj / 116
L8. Pronumele (actualizare) / 136 L9. Posibilități combinatorii ale pronomelui / 140 L10. Pronumele reflexiv / 142 L11. Numeralul / 144	L12. Inserarea unor secvențe descriptive într-o narațiune / 146 L13. Textul explicativ / 148
L12. Adjectivul (actualizare) / 180 L13. Posibilități combinatorii ale adjectivului / 182 L14. Adverbul. Felurile adverbului / 184 L15. Gradele de comparație și funcțiile sintactice ale adverbului / 186	L16. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă / 188

Competențe generale și competențe specifice

- 1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral**
 - 1.1. Rezumarea, pe baza informațiilor explicite și implicite, a unor pasaje din diverse tipuri de texte orale narrative, monologate și dialogate
 - 1.2. Prezentarea unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite/ascultate
 - 1.3. Adecvarea comunicării nonverbale și paraverbale la o situație dată, evidențiind ideile și atitudinile, în situații de comunicare față-în-față sau mediată
 - 1.4. Participarea la interacțiuni verbale simple cu mai mulți interlocutori, având în vedere cantitatea și relevanța informației transmise și primite
- 2. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
 - 2.1. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
 - 2.2. Rezumarea unor texte, cu grade diverse de dificultate
 - 2.3. Prezentarea unor răspunsuri personale, creative și critice pe marginea unor texte diverse
 - 2.4. Manifestarea preocupării de a înțelege diverse tipuri de texte citite
 - 2.5. Identificarea strategiilor de lectură, a volumului și a diversității materialelor citite
- 3. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
 - 3.1. Redactarea unui rezumat, a unui text, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
 - 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text complex, cu integrarea unor tabele
 - 3.3. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare
 - 3.4. Analizarea dificultăților de redactare, oferind soluții, pe baza criteriilor propuse de profesor și discutate cu colegii
- 4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise**
 - 4.1. Utilizarea structurilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă și precisă a intențiilor comunicative
 - 4.2. Aplicarea conștientă a achizițiilor lexicale și semantice de bază, din limba română standard, pentru exprimarea corectă a intenției comunicative
 - 4.3. Valorificarea achizițiilor fonetice de bază, în realizarea propriei pronunții și scrieri și pentru evaluarea pronunției și scrierii celorlalți, prin raportarea la normă, cu scopul corectării erorilor în comunicare
 - 4.4. Utilizarea deprinderilor dobândite pentru monitorizarea corectitudinii comunicării, prin raportarea la normă
 - 4.5. Redactarea unor texte, valorificând gândirea logică și competența lingvistică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții
- 5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional**
 - 5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții românești și ale unor comunități etnice de pe teritoriul României
 - 5.2. Analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare

Lectură

- Textul narativ literar în proză
- Narațiunea la persoana I
- Textul descriptiv literar în proză
- Texte continue și discontinue

Interculturalitate

- Valori etice în legendele popoarelor

Comunicare orală

- Contextul de comunicare

Limbă română

- Sinonimele și antonimele
- Sensurile cuvintelor
- Omonimele.
- Cuvintele polisemantice
- Diftongul, triftongul, hiatul
- Despărțirea în silabe

Redactare

- Redactarea unei narațiuni la persoana I

Recapitulare

Evaluare

U1

Acasă, în familie, printre cărți

Lecția 1. Textul narativ literar în proză

Pentru început

- 1 Notează, în caiet, primele idei/imagini care-ți trec prin minte când auzi cuvântul *acasă*.
- 2 Creează un blazon al familiei tale, pe baza modelului oferit. Notează:
 - în mijloc, numele tău de familie;
 - în primul cadran din stânga, sus, scrie-ți prenumele;
 - în cadranul din dreapta, sus, menționează numele membrilor familiei tale, precizând și statutul lor (tată, mamă, frate, bunic ș.a.m.d.);
 - în cadranul din stânga, jos, precizează cum vă petreceți timpul liber în familie;
 - în cadranul din dreapta, jos, notează un obicei, o tradiție a familiei tale;
 - pe banda de jos, scrie cea mai importantă valoare a familiei tale.
 Prezintă-ți blazonul în fața clasei. Nu uita să-l incluzi în portofoliu.
- 3 Ascultă textul alăturat, în lectura profesorului tău.

Text de bază

Un păianjen care se crede Spiderman

de Adina Popescu

— Fugiți! Un păianjen URIAȘ în camera mea! Am tresărit, tocmai ațipisem atârnat cu capul în jos de firul meu cel mai lung, de care sunt tare mândru – mi-a luat aproape o săptămână să-l fac. Nu e foarte plăcut ca o voce ascuțită și răzgâiată să-ți tulbure somnul de după-amiază. M-am cățarat cât am putut de repede pe unul dintre firele mele. Abia dacă am avut timp să-l strâng și să-l pun cu grijă la păstrare, pentru că un astfel de fir nu trebuie să se piardă, e păcat! Apoi mi-am lăsat de izbeliște bunătate de plasă, țesută cu multă migală, și m-am ascuns în cartea mea preferată, *Alice în Țara Minunilor*, în locul acela secret dintre copertă și prima pagină. 📖1

Am auzit pașii mamei tropăind pe scări.

— Unde e?

Uriăș?! Fetița asta cu siguranță exagerează, mi-am zis, cu amărăciune. Aș putea, la o adică, să locuiesc într-un degetar ca într-un palat. Sunt atât de mic, încât de obicei nu mă observă nimeni. Nici măcar musculițelor care mai intră pe geam nu le e frică de mine. Uriăș! Trebuie să recunosc că am avut un sentiment de mândrie. Și m-am umflat în pene, mai ceva ca pasărea Dodo din cartea în care mă pitisem.

— Uite, acolo! În colțul ăla, unde e raftul cu cărți! Mamă, îți jur că e foarte, foarte mare... și foarte scârbos! s-a auzit din nou vocea Mariei. De data asta, era gata să izbucnească în plâns.

Scârbos? Mă rog, nu comentez.

— Nu văd niciun păianjen aici! a spus mama, împăciuitoare. Ți s-o fi părut.

— Ba da, este acolo! a insistat Maria. Pun pariu că s-a ascuns printre cărți. E șmecher. Caută-l!

Mi-am dat seama imediat că, spre norocul meu, mama nu avea niciun chef să mă caute.

— Maria, dacă sunt păianjeni, tu ești singura vinovată. Te-am rugat de nu știi câte ori să-ți faci curat în cameră. Ți-am explicat, la casă nu e ca la bloc, pot să mai apară păianjeni, gândaci, chiar și șoareci, dacă nu faci curățenie. Eu n-am timp să le fac pe toate, a oftat mama. 📖2

Maria și părinții ei se mutaseră în urmă cu trei luni în casa în care am venit pe lume. Este o casă

Adina Popescu (n. 1978)

Este scriitoare, jurnalistă și realizatoare de filme documentare. A debutat la 17 ani, în reviste culturale. Plăcerea de a scrie pentru unii dintre cei mai exigenți cititori – copiii – este dovedită de volumele *Doar un zbor în jurul lumii*, *Miriapodul hoinar și alte*

povești, *Mari povești românești pe înțelesul celor mici*, *Aventurile lui Doxi în benzi desenate* (acesta din urmă, în colaborare cu Alexandru Ciubotariu), *Povestiri de pe Calea Moșilor*, *Vine vacanța cu trenul din Franța*, *Întâiul meu cuvânt de pionier*. Un proiect important al autoarei este romanul *fantasy O istorie secretă a Țării Vampirilor*, din care a publicat două volume: *Cartea Pricoliciului* (2015) și *Cartea fetei-vampir* (2019).

Un păianjen care se crede Spiderman este un text inedit.

veche, potrivită pentru o familie. Însă tatăl Mariei era mai mult plecat, lucra undeva în străinătate, uneori fetița și mama vorbeau cu el pe Skype – asta e un program pe calculator care apropie familiile aflate la distanță și pe care păianjenii nu-l au, pentru că pur și simplu n-au calculatoare. Și, de obicei, n-au nici familie; eu, unul, nu-mi amintesc să fi avut vreuna. De aceea, o invidiam pe Maria. Însă ea nu părea să-și dea seama că sunt avantaje în a o avea cel puțin pe mamă prin preajmă, pentru că există cineva care să-ți facă ordine în cameră, să-ți alunge fricile și tot soiul de monștri închipuiți (de pildă, pe mine) și, mai ales, ai cu cine să te cerți și dup-aia să te împaci. Sau poate că fetița devenise atât de răsfățată pentru că îi era dor de tatăl ei. ■ 3

– Promit să fac curat mâine... Dar găsește păianjenul ăla oribil! Te roog! a implorat-o Maria pe mama ei.

Am simțit o zdruncinătură și am scos un pic capul din carte să văd ce se întâmplă. Mama începuse să ia cărțile de pe raft, una câte una.

– Uită-te și tu cât praf s-a adunat aici! a răbufnit ea. Nici nu mă mir că ți-e plină camera de păianjeni și de alte mizerii.

Mizerii? Aproape că m-am înecat de furie. ■ 4

În primul rând, camera nu e plină de păianjeni. Sunt doar eu. Așa a fost dintotdeauna, chiar și pe vremea când în camera de la etaj nu mai locuia nimeni în afară de mine. Ce vremuri! Puteam să fac

tot ce-mi poftea inima. Adică să atârn fire lungi din tavan, să mă dau huța și să sar de pe unul pe altul, de ziceai că-s Spiderman. Nu mă deranja nimeni. Însă mă simțeam foarte singur. Mi-aș fi dorit să fi avut măcar o soră care să mă aplaude când mă dădeam în spectacol. Apoi, au venit Maria și părinții ei și nu m-am mai simțit atât de singur. Totuși, a trebuit să mă adaptez situației, fiindcă nu-i ușor să trăiești la comun cu oamenii. Mă ascundeam prin colțuri și prin alte locuri ferite, îmi țeseam pânza doar noaptea, iar odată a nimerit peste mine o șosetă murdară, când Maria tocmai se întorsese de la ora de sport. Am fost înțelegător, pentru că școala începuse de puțină vreme – Maria trecuse în clasa a VI-a. Camera era plină de cărți și de caiete, iar fata devenise mai dezordonată decât înainte. Uneori, o urmăream din colțul meu cum scrie computneri pentru școală, le citea cu voce tare, ca să-și dea seama cum sună. Odată, după ce a venit în vizită un coleg și au făcut împreună tema la mate (dar, de fapt, mai mult au ascultat muzică), s-a apucat chiar să scrie o poezie pe care n-a citit-o cu voce tare, însă a tot șters și a mâzgălit la ea, oftând melancolică, până când s-a enervat, a motolotit hârtia și a aruncat-o chiar în direcția mea. Nu m-a nimerit, dar mi-a încurcat vreo trei fire din pânză și dup-aia m-am chinuit o zi întreagă să desprind de pe ele cuvinte gen „iubire” și „amintire”. Așadar, de când s-a mutat fata asta în camera *mea*, n-am mai avut

o clipă de liniște. Totuși, am început să-i consider pe Maria, pe mama ei și chiar pe tatăl ei, deși era mai mult plecat, familia mea. 5

În al doilea rând, un păianjen nu e o mizerie... e un păianjen... Și uite-o pe mamă cum golește raftul de toate cărțile lui Roald Dahl, are în mână acum *Marele Uriaș Prietenos*, o lasă deoparte și se întinde spre... hm... *Alice în Țara Minunilor* și spune cu duioșie:

– Ce dragă mi-a fost cartea asta când eram mică! Îmi citea bunica din ea...

– Te rog, n-o deschide, n-o deschide! Lasă cartea aia în pace! i-am strigat eu. 6

Însă mama nu m-a auzit și a deschis cartea. Maria, la rândul ei, a țipat de s-a cutremurat întreaga casă, iar tencuiala de pe pereți a început să cadă:

– Păiajenul! Uite-l! OMOARĂ-L!

Nu mai e timp, trebuie s-o șterg cât mai repede. Alerg cu toate cele opt piciorușe ale mele prin paginile cărții, sar de la un capitol la altul, de la o frază la alta, mă împiedic de câte un punct sau de câte o virgulă, îmi trag sufletul la câte o ilustrație, îmi fac loc mai departe, printre Iepurele de Martie și Pălărierul Nebun. Suflarea mamei atât de aproape spulberă un întreg pachet de cărți de joc, o să mi se taie capul! Deodată, mă trezesc față în față cu Alice și o rog, o implor: „Dă-mi din băutura ta fermecată, ca să cresc mare, mare... ca să mă fac un păianjen URIAȘ!” Poate doar așa mama și fata o vor lua la fugă, iar eu voi scăpa cu viață.

– De păianjenul ăsta amărât te-ai speriat tu? râde mama, cu cartea deschisă în față. Uită-te și tu cât e de mic... cât o gămălie de ac...

Oare băutura fermecată pe care mi-a dat-o Alice a avut efectul invers și m-am făcut atât de mic, încât mai am un pic și o să dispar de tot? Sau totul se întâmplă doar în imaginația mea? 7

Mama deschide fereastra, afară e un soare blând de toamnă, o lumină de miere. Ea scutură cartea, eu îmi scot la rezezeală firul salvator, cel pe care îl pusesem la păstrare, și mă las pe el în jos, spre o altă lume.

– Du-te cu bine! aud vocea ei, în urma mea. 8

– Maria! strig eu. Uită-te la mine! Sunt Spiderman!

Și mă dau huța pe fir, ca un acrobat veritabil, frunze îngălbenite se desprind din copacul de deasupra mea și cad lin pe lângă mine – e un decor grozav, mai ceva ca-n filme!

Însă Maria nici nu mă mai bagă în seamă. Ea nu va fi niciodată cea soră mai mică pe care mi-o doream, care să mă aplaude și să mă admire, să-mi spună cât sunt de grozav. Va rămâne în casa mare și veche împreună cu mama ei, se va întoarce și tatăl și vor trăi fericiți. Iar eu? Eu o voi porni prin lume, poate îmi voi găsi la rândul meu o familie, doar a mea. 9

Impresii după prima lectură

- 1 Împarte foaia de caiet în patru cadrane și notează impresiile tale, completând enunțurile date.

Mi-a plăcut textul, pentru că ...

Nu mi-a plăcut în text că ...

Nu am înțeles din text ...

Textul mi-a amintit de ...

- 2 Notează o întrebare pe care ai vrea să i-o adresezi Adinei Popescu privitor la textul *Un păianjen care se crede Spiderman*.
- 3 Și autoarea textului are o întrebare pentru tine: „Dacă ai avea un astfel de păianjen-cititor în cameră, ce titlu de carte din biblioteca ta i-ai recomanda și de ce?” Răspunde în scris și pune mesajul tău într-o „cutie a corespondenței” pe care o veți confecționa în prealabil. După ce toți elevii au pus biletele în cutie, profesorul va citi fiecare răspuns, iar elevii vor încerca să ghicească autorul cărții.

Lecția 2. Narațiunea. Acțiunea. Timpul și spațiul

Explorare

- 1 Lucrați în grupe de 2-3 elevi. Fiecare grupă va primi unul dintre cele nouă pasaje ale textului delimitate prin simbolul 📄. Recitiți împreună fragmentul care v-a revenit. Identificați cuvintele-cheie și apoi formulați ideea principală. Notați-o pe o jumătate de coală A4.
- 2 Fiecare grupă afișează pe tablă colile cu ideile principale, pe măsură ce termină sarcina. Doi elevi vin în fața clasei și încearcă să așeze ideile în ordinea din text. Colegii din bănci îi pot ajuta, dacă este cazul. Odată ce ideile principale sunt puse în ordine, toți elevii le notează în caiete.
- 3 Care ți se pare cea mai amuzantă scenă? Dar cea mai tristă? Notează-ți părerea în caiet și compară-ți răspunsul cu cel al colegului tău/colegei tale de bancă.
- 4 În aceleași grupe, selectați din pasajul care vi s-a repartizat cuvintele referitoare la spațiul în care se petrece întâmplarea. Corelați indicii spațiali identificați cu personajele care apar în locurile respective.
- 5 Schițează, într-un desen, spațiul în care se petrec întâmplările în pasajul dat.
- 6 Când se petrece întâmplarea? În ce anotimp, în ce parte a zilei? Indică pasajele din textul integral care te ajută să răspunzi la aceste întrebări.
- 7 Recitește textul și identifică pasajele care trimit la etape anterioare acțiunii aflate în prim-plan, cea în care păianjenul este în pericol să fie prins de mama Mariei.

Repere

Textul narativ prezintă derularea unor întâmplări în ordine logică și temporală.

În funcție de timpul și spațiul în care se petrece acțiunea, de personajele cu rolul cel mai important, textul narativ poate fi delimitat în secvențe distincte, asemănătoare cu scenele dintr-un film.

Indicii de timp trimit, de obicei, la acțiunea din prim-plan, care reprezintă firul principal al narațiunii. Uneori, aceștia se referă și la alte momente, petrecute înainte sau după acțiunea din prim-plan.

Aplicații

- 1 Precizează dacă acțiunea din prim-plan și cea din rememorările păianjenului se petrec în același spațiu. Selectează din text exemple prin care să îți susții răspunsul.
- 2 La ce se referă pasajele ce surprind etape anterioare în raport cu acțiunea din prim-plan? Poți avea în vedere următoarele variante:
 - a oferă informații care ajută la înțelegerea acțiunii din prim-plan;
 - b reprezintă reflecțiile păianjenului pe marginea întâmplărilor;
 - c oferă mai multe detalii despre personaje;
 - d prezintă întâmplări fără legătură cu acțiunea din prim-plan.
- 3 Imaginează-ți că urmează să faci un film, pornind de la textul *Un păianjen care se crede Spiderman*. Trebuie să decizi câte scene vei filma, având în vedere schimbările care apar de la o secvență la alta a textului, referitor la:
 - spațiul în care se petrece acțiunea;
 - timpul în care se petrece acțiunea;
 - personajul/personajele care apar în prim-plan.

Provocări

Pe baza schițelor elaborate la exercițiul 5 de la rubrica *Explorare*, creează o bandă desenată pentru acest text. Găsește metode potrivite pentru a indica momentele rememorate, anterioare întâmplării din prim-plan.

Lecția 3. Narațiunea la persoana I. Autorul, naratorul, personajul

Explorare

- 1 Cine este autoarea textului? Ce aspect din prezentarea scriitoarei (vezi pagina 10) ți s-a părut cel mai interesant, privitor la biografia sau la cariera acesteia?
- 2 Precizează cine relatează întâmplările.
- 3 La ce persoană a verbului este relatată întâmplarea?
- 4 Care sunt personajele textului?
- 5 Cel care relatează întâmplarea este și personaj? Menționează un text studiat anul trecut în care ai întâlnit o situație asemănătoare.

Repere

Într-un text narativ literar, există narator și personaje, prin intermediul cărora cititorul află ce și cum se întâmplă într-o narațiune.

Naratorul poate relata o întâmplare folosind persoana a III-a sau persoana I. Când este folosită persoana I, naratorul este în același timp și personaj. Acesta relatează evenimentele din perspectiva sa.

Personajele îndeplinesc acțiunile, având contribuții diferite la evenimentele relatate. Într-un text narativ literar, personajele pot să fie ființe umane, dar și ființe necuvântătoare sau obiecte.

Personajele și naratorul nu există în realitate, ci trăiesc doar în paginile cărții, în lumea inventată de autor, adică în ficțiune.

Autorul este o persoană cu identitate concretă în lumea reală, care construiește o lume imaginară, ficțională.

Autorul și naratorul nu pot fi confundați, pentru că ei aparțin unor planuri diferite: autorul face parte din lumea reală, în vreme ce naratorul aparține ficțiunii, lumii inventate de autor.

Lumea reală

Lumea inventată (ficțiunea)

AUTOR

TEXTUL NARATIV

NARATOR

PERSONAJE

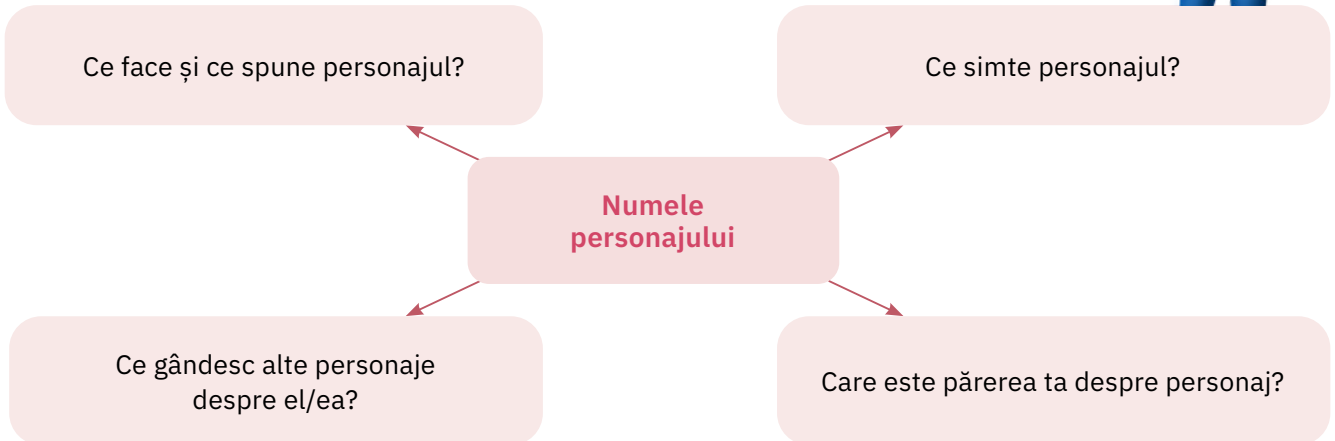
CITITOR

Aplicații

- 1 Observă schema de mai sus și prezintă-le colegilor tăi cum înțelegi diferența dintre cele două lumi.
- 2 Explică de ce, în textul *Un păianjen care se crede Spiderman*, naratorul nu poate fi confundat cu autorul.
- 3 Numește figura de stil prin care o ființă necuvântătoare dobândește trăsături umane și menționează prin ce diferă păianjenul-narator din acest text de un păianjen obișnuit.
- 4 Recitește textul și observă mai atent felul în care păianjenul relatează întâmplările. Se referă acesta strict la faptele relatate? Sunt incluse gândurile și sentimentele păianjenului față de ceea ce se întâmplă, față de familia Mariei? Justifică-ți răspunsul, oferind exemple din text.

- 5 Împărțiți-vă în trei grupe. Fiecare grupă va realiza un poster în care să surprindă profilul unuia dintre cele trei personaje din textul *Un păianjen care se crede Spiderman*: Maria, mama sau păianjenul. Lucrați mai întâi în perechi, timp de cinci minute, folosind o schemă precum cea de mai jos. Discutați apoi, în grupa voastră, despre ce ați notat și selectați cele mai bune idei. Scrieți-le pe poster. Un membru al fiecărei grupe va prezenta rezultatul activității voastre și va răspunde la eventualele întrebări ale colegilor voștri.

- 6 Lucrați în grupe de câte cinci elevi. Realizați o punere în scenă a textului, fiecare având unul dintre următoarele roluri:

AUTOR
se va comporta ca un regizor, își va sfătui colegii-actori cum să-și interpreteze rolurile

NARATOR-PERSONAJ
se va comporta ca un actor care joacă rolul păianjenului, dar și ca un narator, care se adresează direct spectatorilor când își prezintă gândurile, când rememorează anumite întâmplări etc.

PERSONAJE
trei actori vor interpreta rolurile personajelor Maria, mama și tata

După ce realizați interpretarea, fiecare membru al grupei răspunde la următoarele întrebări:

- Ce rol am interpretat?
 - Am apărut pe scenă? Dacă da, în ce ipostază? Dacă nu, de ce nu am apărut?
 - Am interacționat cu alți membri ai grupei? Cu cine și în ce fel?
 - Cum aș putea defini rolul pe care l-am interpretat?
- 7 Privește imaginea alăturată și asociază păpușarul și marionetele cu autorul, naratorul sau personajele unui text narativ. Explică asocierile realizate.

Portofoliu

Portofoliul tău va conține diferite texte pe care le redactezi în acest an școlar. Te va ajuta să vezi, la finalul clasei a VI-a, ce progrese ai făcut în domeniul redactării.

Rescrie textul *Un păianjen care se crede Spiderman* din perspectiva Mariei. Observă în ce fel se schimbă povestea sau imaginea personajelor.

Lecția 4. Semnificațiile textului

Interpretare

- 1 Cum îți se pare ideea de a alege un păianjen ca narator? Explică, referindu-te la impactul pe care l-a avut textul asupra ta.
- 2 Ce emoții apar în relatarea păianjenului? Alege dintre cele de mai jos și indică momentele pe care le asociezi cu fiecare emoție.

tristețe

dezgust

frică

furie

bucurie

- 3 Păianjenul consideră că familia lui este alcătuită din Maria, mama și tatăl ei. Cum explici această perspectivă a păianjenului?
- 4 Păianjenul pare a fi un cititor pasionat. Care este cartea lui preferată? Tu ai citit-o? Dacă nu, precizează ce anume te-ar motiva să faci acest lucru.
- 5 În biblioteca Mariei există un raft cu mai multe cărți ale lui Roald Dahl. Ce spune acest detaliu despre fată? Ai citit vre-o carte a acestui autor?

- 6 Ce personaje din *Alice în Țara Minunilor*, menționate în textul Adinei Popescu, recunoști în ilustrația alăturată?
- 7 Păianjenul are temeri, bucurii, la fel ca o ființă umană. De ce crezi că își dorește și el o familie? Ce consideri că înseamnă familia pentru el?
- 8 Caracterizează familia Mariei, folosind trei adjective.

Ilustrație de John Tenniel (1820-1914) pentru *Alice în Țara Minunilor* de Lewis Carroll

- 9 De care dintre personaje te simți mai apropiat/apropiată? Justifică-ți opțiunea.
- 10 De ce crezi că păianjenul se crede Spiderman?
- 11 Ce părere ai despre titlul *Un păianjen care se crede Spiderman*? Acordă note de la 1 la 5 pentru:
 - cât de potrivit este pentru conținutul textului;
 - cât de atractiv și de surprinzător este;
 - cât de ușor de reținut este.
- 12 Chiar dacă uneori cei din familie îți fac observații, asta nu înseamnă că ei nu țin la tine. Discutați în grupe de 4-5 elevi această afirmație, având în vedere și reproșurile pe care mama i le face Mariei.
- 13 Formulează într-un enunț ideea pe care ai apreciat-o cel mai mult în textul Adinei Popescu.

Provocări

Alege una dintre sarcinile următoare:

- a Imaginează-ți că ești autoarea povestirii *Un păianjen care se crede Spiderman*. Scrie un mesaj pentru elevii clasei a VI-a, în care să prezinți o idee despre familie pe care ai vrut să le-o comunici cititorilor prin acest text.
- b Imaginează-ți că ești păianjenul-narator și că o consideri pe Maria sora ta. Scrie-i un mesaj fetiței, în care să-i spui ce părere ai despre ea și despre ceilalți membri ai familiei sale.
- c Dacă ai un animal de companie, scrie un text narativ din perspectiva acestuia despre o zi în familia ta.

Portofoliu

În ce măsură crezi că fiecare membru al unei familii ar trebui să-și asume un rol, o responsabilitate? Tu ce responsabilități ai în cadrul familiei? Scrie răspunsul tău într-un text de 90-100 de cuvinte.

Lecția 5. Textul descriptiv literar în proză

Pentru început

- 1 Care este prima carte despre care-ți amintești ceva deosebit? Poate fi prima carte primită, cumpărată, găsită, împrumutată, dorită, o carte specială pentru tine. Descrie în câteva rânduri cum arăta acea carte și de ce te-a impresionat. Schimbă apoi caietul cu colegul tău/colega ta de bancă și discutați despre ce a scris fiecare.

- 2 Descrie o carte în maximum 100 de cuvinte, folosind cuvintele-cheie de mai jos.
 - cuvinte • dicționar • furnicar • ghicit • joacă
 - literă • pagină • povești
- 3 Ascultă textul alăturat, în lectura profesorului tău.

Simona Popescu (n. 1965)

Poetă, prozatoare și eseistă contemporană. A scris despre copilărie (în romanul autobiografic *Exuvii*, 1997), despre adolescență (în volumul *Juventus și alte poeme*, 1994), despre vis (în *Noapte sau zi*, 1998), despre poezie (în *Lucrări în verde*, 2006) și despre lumea miniaturală și fascinantă a naturii, în care ne putem regăsi și noi, oamenii (în *Cartea plantelor și animalelor*, 2021). Pentru Simona Popescu, literatura și cărțile sunt ca o jucărie care te provoacă, te bucură și te poartă în alte lumi.

Indescriptibil este un text inedit.

Text de bază

Indescriptibil

de Simona Popescu

Era galbenă, cu un desen geometric, verde, pe copertă, mică, dar cu multe pagini. Aveam 11 ani și cumpăram cartea chiar eu, de la librărie, de la tanti Gruber. Ce-i drept, toți trebuia s-o avem în ghiozdan, s-o arătăm a doua zi la școală. Era trecută la lecturi obligatorii. N-avea în ea nicio poză, niciun desen, nicio poveste, nicio poezie, nici cifre, nici geometrie. Putea fi citită de la mijloc spre sfârșit sau început, de la sfârșit spre început sau pe sărite. Șiruri de cuvinte unul sub altul, pe două coloane, fără legătură între ele, unele scrise cu litere mai groase (cele de explicat) și altele mai subțiri (cele explicatoare). Se numea *Dicționarul școlarului*. Nu semăna deloc, dar deloc cu alte cărți. Începea cu *abă*, care nu-mi spunea nimic („postav¹ gros de lână”, dar nu știam ce e „postavul”, pe care nu l-am găsit în dicționar, dar mi-am imaginat o pătură de lână) și se termina cu *zvânta*, de care auzisem legat de rufele ude de pe sârmă (care se zvântau până se uscau), nu știam că *a zvânta* înseamnă și „a distrage”, „a nimici”. Mai exista și expresia „te bat de te zvânt”, adică era vorba de așa o bătaie de ieșeai... uscat! De fapt, se și spunea „te bat de te usuc”. Ciudat cum se leagă lucrurile! Între *abă* și *zvânta*, se aliniau, unul sub altul, ca o armată de furnici, 10 998 de alți termeni. Un furnicar, cu galerii prin care circulau, sub aparenta liniște a mușuroiului, un fel de vietăți. Pentru că, de îndată ce te gândești mai bine la ele, cuvintele încep să prindă viață, să se miște, asta e adevărul. Zici „pește” (sau îl citești pe-o foaie) și el începe să înoate liniștit în mintea ta, când argintiu, când roșu sau albastru, și tot așa.

Am 11 ani și deschid *Dicționarul* la-ntâmplare. Devine o joacă nouă, jocul de-a ghicitul. Ai un cuvânt și trebuie să-i afli înțelesul. Exact invers decât în cartea aia cu titlul *Cimiliturile² românilor*, în care aveai descrierea ființei, a obiectului, a sentimentelor sau a fenomenelor naturii (cum se zice la școală), dar trebuia să ghicești cuvântul. „Ager, sprinten și ușor,/ Printre aripi pot să zbor,/ Printre ploaie, printre nori.” Ghici ce-i? Ei? E... cugetarea. Ce e „cugetarea”? Deschizi la pagina 133 și citești: „gând, gândire,

¹ *postav* (s. n.) – stofă groasă de lână, folosită pentru uniforme militare, pături etc.

² *cimilitură* (s. f.) – ghicitoare, joc de cuvinte.

meditare, maximă”. Nu știi ce înseamnă „maximă”, ai auzit doar de fusta „mini” și „maxi”.

Iei cartea, răsfoiești, dai de noi și noi creaturi din regnul numit *vocabular*. Te uiți la cuvânt, prin el, dincolo de el, ghicești despre ce e vorba, uneori știi doar pentru tine, dar nu știi să descrii pentru alții, citești explicația, e prea puțin, tu ai mai fi adăugat. Pentru fiecare om, fiecare cuvânt cheamă altă imagine, e înconjurat de altceva, după viața omului, după vârsta lui, după cum e el, într-un fel. De aceea unii oameni nu se înțeleg. Dacă zece copii citesc pe o pagină cuvântul „pisică”, în mintea fiecăruia, în acea clipă, va apărea o pisică mică sau mai mare, albă sau neagră sau cu pete, jucăușă sau leneșă, blândă sau gata să zgârie, și tot așa. Zece copii, zece pisici. A mea e vărgată, ține ochii închiși și toarce.

De la un cuvânt la altul faci închipuiri. Nimerești la pagina 354, la litera N. Poți face din cuvintele găsite acolo o poveste mică, mică: „Din *nacelă*¹ cineva vede un *nabab*² care dispăre într-un *nahlap*³. Ceea ce nu vede ăla din *nacelă* e că o *naiadă*⁴ cu trup ca de *nailon* îl salvează și de-aici începe... *narațiunea*.” Dar cuvintele erau interesante și dezlegate de narațiune, de propoziții chiar, singure. Parcă în celelalte cărți nici nu le vedeai, vedeai direct întâmplările, pe când aici stau în fața ochilor tăi ca niște jucării cu cheiță. Așteaptă să le-nvârți micuțul mecanism.

Îa te uită ce mai lume! De cuvinte. Prietenoase, dușmănoase, bune, rele, misterioase, banale, atrăgătoare, respingătoare, și așa mai departe. Cuvântul „cald” e cald și cuvântul „rece” e rece. Cuvântul „rece” e bun vara și cuvântul „cald” e bun iarna. Ele nu sunt însă în dicționar, acolo sunt doar cele pe care nu le cunoști: *criptogramă*⁵, *crisalidă*⁶ și *crystal*, ca să le luăm doar pe cele de la pagina 130, dacă tot am deschis acolo, la nimereală. E frumos cum cuvintele se ajută unele pe altele ca să se facă înțelese. Trimit unele la altele, se leagă unele de altele, în familii, uneori (chiar învățasem despre „familia

de cuvinte”). Într-un cuvânt sunt mereu și altele. Niciun cuvânt nu e singur. De pildă, în cuvântul „bec”, e cuvântul „wolfram”. Și în cuvântul „caisă” e cuvântul „sâmbure”. Dar cele mai multe sunt în cuvântul „copil”. Copilul își imaginează tot timpul fel de fel, când se joacă sau când stă degeaba. Iar când deschide o carte, el intră acolo cu totul, ca-n vis, vede, dincolo de fraze, lucrurile ca în realitate, le vede în fața ochilor lui, dar cumva pe dinăuntru. Acest „pe dinăuntru” poartă în *Dicționar* un nume ciudat: „lăuntric”. Tot ce citești se adaugă lumii tale lăuntrice, care e mai mare decât lumea din afară. Și-adeșea ea e ceva... *indescriptibil* („de nedescris”, te lămurește pagina 264)!

Nu știu alții cum sunt, dar mie tare mult avea să-mi placă volumașul ăsta pe care încă îl am în bibliotecă, lângă dicționare mult mai mari, de toate felurile. Am aflat târziu că, în orașul Târgoviște, cu vreo 20 de ani înainte să mă nasc eu, unor băieți de liceu le picase – și lor – cu tronc un dicționar, pe care-l citeau ca pe o carte magică, din care poți face povești la nesfârșit.

Sau ce vrei tu. Poezii, minunate descrieri. Descrierile sunt ca și cum ai desena lumea, bucățică cu bucățică. Nu știu alții cum sunt, dar mie tare mult îmi place-a desena. Îmi place să mă uit și la desenele altora. Dicționarul, o jucărie cum nu mai există, din care cititorii pot face alte jucării, fiecare după pofta lui. Indescriptibil!

¹ *nacelă* (s. f.) – cabină (deschisă) suspendată de un balon.

² *nabab* (s. m.) – 1. (în Evul Mediu, în țări din Orient) titlu purtat de guvernatorii unor provincii; 2. persoană foarte bogată.

³ *nahlap* (s. m.; reg.) – val sau vârtej făcut de o apă curgătoare.

⁴ *naiadă* (s. f.) – nimfă a izvoarelor, a lacurilor și a apelor curgătoare; (fig.) femeie foarte frumoasă, grațioasă.

⁵ *criptogramă* (s. f.) – 1. document, text scris cu caractere secrete, cunoscute doar de cei inițiați; 2. joc distractiv constând din împărțirea cuvintelor unei fraze într-un număr exact de fragmente, care se înscriu într-o formă geometrică regulată.

⁶ *crisalidă* (s. f.) – nimfa fluturilor.

Impresii după prima lectură

- 1 Notează un singur enunț din text care ți-a atras atenția. Explică-le colegilor tăi de ce l-ai ales, prin ce te-a surprins, te-a nedumerit sau te-a încântat.
- 2 Definește, sub forma unui articol de dicționar, o emoție pe care ai simțit-o citind textul sau o emoție exprimată în text.